

Skupščina Republike Slovenije je na sejah Družbeno-političnega zbora, Zbora občin in Zbora združenega dela dne 12. oktobra 1990 določila osnutek ustave Republike Slovenije. O tem so zbori glede obravnave osnutka nove ustave sprejeli naslednji

SKLEP

1. Osnutek ustave Republike Slovenije se daje v javno razpravo skupaj z razlago
2. Javna razprava o osnutku ustave Republike Slovenije traja do 30. novembra 1990 in se lahko podaljša ali v primeru spremenjenih okoliščin s posebnim sklepom Skupščine Republike Slovenije tudi skrajša oziroma prekine.

3. Osnutek ustave Republike Slovenije z razlago se objavi v sredstvih javnega obveščanja in v Poročevalcu.

4. Udeleženci v javni razpravi posredujejo svoje pripombe in predloge k osnutku ustave Republike Slovenije Komisiji Skupščine Republike Slovenije za ustavna vprašanja.

5. Po končani javni razpravi bo Komisija za ustavna vprašanja predložila zborom Skupščine Republike Slovenije besedilo predloga ustave Republike Slovenije. Pri pripravi predloga ustave Republike Slovenije komisija upošteva predloge iz javne razprave in predloge iz razprav o osnutku ustave v Skupščini Republike Slovenije.

OSNUTEK USTAVE REPUBLIKE SLOVENIJE

(PREAMBULA)

Zavedajoč se svetosti življenja in človekovega dostojanstva ("VARIANTA: nedotakljivosti človekovega življenja in dostojanstva); izhajajoč iz:

– temeljnih človekovih pravic in svoboščin,
– temeljne pravice vsakega naroda do samoodločbe in temeljnega zgodovinskega dejstva, da smo Slovenci z lastnimi močmi izoblikovali svojo narodno samobitnost in uveljavili svojo državnost;
z namenom, da ob spoštovanju naše dediščine ("VARIANTNI DODATEK: in narodno osvobodilnega boja slovenskega naroda) zagotovimo kulturni, ekonomski, politični in socialni razvoj Slovenije, skupščina in državljani Slovenije sprejemamo naslednjo

U S T A V O REPUBLIKE SLOVENIJE

I. SPLOŠNE DOLOČBE

1. člen
Republika Slovenija je suverena država, ki temelji na neodtujljivi pravici slovenskega naroda do samoodločbe.

2. člen
V Republiki Sloveniji ima oblast ljudstvo; izvaja jo neposredno, na volitvah in po načelu delitve oblasti prek zakonodajnih, izvršnih in sodnih organov.

3. člen
Republika Slovenija varuje temeljne človekove pravice in državljanske svoboščine kot izhodiščne in osrednje prvine ustavne ureditve ter pravne in socialne države. Varuje samostojnost slovenskega naroda, ozemeljsko celovitost, enotnost in nedeljivost države. Čuti se odgovorno za usodo Slovencev, ki živijo zunaj njenih meja, in pospešuje njihove stike z domovino. Varuje in zagotavlja pravice ("VARIANTNI DODATEK: avtohtone italijanske in madžarske narodne manjšine) narodnih manjšin in etničnih skupin. Skrbi za ohranjanje naravnega in kulturnega bogstva ter ustvarja pogoje za skladen in enakomeren civilizacijski in kulturni razvoj Slovenije.

Opomba: z zvezdico (*) so označeni člani, variante in variantni dodatki, ki so bili sprejeti na 8. in 11. seji ustavne komisije kot sprememba ali dopolnitev besedila, ki ga je pripravila strokovna skupina in sprejela Komisija za ustavna vprašanja.

4. člen
V Republiki Sloveniji je zagotovljena lokalna samouprava.

5. člen
Cerkve je ločena od države.

Verske skupnosti so svobodne pri svojem delovanju.

VARIANTA: Drugi odstavek se črta.

6. člen
Republika Slovenija v svojih mednarodnih odnosih spoštuje načela Ustanovne listine Organizacije združenih narodov in druga načela mednarodnega prava.

7. člen
Predpisi Republike Slovenije morajo biti v skladu z mednarodnimi pogodbami, ki obvezujejo Slovenijo, in s splošno veljavnimi načeli mednarodnega prava. Državni organi uporabljajo objavljene mednarodne pogodbe neposredno.

8. člen
Republika Slovenija ima zastavo, himno in grb. Zastava je belo-modro-rdeča s tremi enakimi vodoravnimi polji. Himno in grb predpiše ustavni zakon.

VARIANTA 1:

O morebitnem simbolu na zastavi odloči javna razprava.

VARIANTA 2:

Himna Republike Slovenije je Zdravljica.

9. člen
Glavno mesto Republike Slovenije je Ljubljana.

10. člen
Uradni jezik v Republiki Sloveniji je slovenščina. Na območju, kjer živi italijanska ali madžarska narodna manjšina, je uradni jezik tudi italijanščina oziroma madžarščina.

11. člen
Državljanstvo Republike Slovenije ureja ustavni zakon.

12. člen
Tujci imajo v Republiki Sloveniji vse s to ustavo zagotovljene pravice, v skladu z mednarodnimi pakti in zakonom, razen tistih, ki jih imajo po ustavi in zakonu samo državljani Republike Slovenije.

VARIANTA:

Tujci uživajo vse pravice, določene s to ustavo, v skladu z mednarodnimi pogodbami in zakoni, državljanske pa samo v skladu z zakonom.

II. PRAVICE, SVOBOŠČINE IN DOLŽNOSTI ČLOVEKA IN DRŽAVLJANA

13. člen
(enakost pred zakonom)

Vsi ljudje imajo enake pravice ne glede na narodnost, raso, spol, jezik, vero, politično ali drugo prepričanje, gmotno stanje, rojstvo, izobrazbo, družbeni položaj ali katerokoli drugo osebno okoliščino. Vsi so pred zakonom enaki.

14. člen
(omejevanje in izvrševanje pravic)

Pravice človeka in državljana so omejene samo z enakimi pravicami drugih in v primerih, ki jih določa ta ustava.

Pravice človeka in državljana se uresničujejo ter dolžnosti izpolnjujejo neposredno na podlagi ustave.

Z zakonom je mogoče predpisati samo način njihovega izvrševanja, kadar tako določa ustava ali če je to neizbežno zaradi same narave posamezne pravice ali dolžnosti.

15. člen
(začasna razveljavitev in omejitve pravic)

S to ustavo določene pravice je izjemoma dopustno začasno razveljaviti ali omejiti, kadar izjemna in splošna nevarnost ogroža obstoj države. Sklep o taki nevarnosti in zaradi nje uvedeni začasni razveljavitvi ali omejitvi pravic mora sprejeti in objaviti državni zbor Republike Slovenije. Pravice se smejo razveljaviti ali omejiti le za čas trajanja take nevarnosti, vendar strogo v obsegu, ki ga tako stanje zahteva, in tako, da sprejeti ukrepi nimajo za posledico zapostavljanja, ki bi temeljilo le na rasi, narodnostni pripadnosti, spolu, jeziku, veri ("VARIANTNI DODATEK: političnem prepričanju) ali družbenemu položaju.

Določba prejšnjega odstavka ne dopušča nobenega začasnega razveljavljanja ali omejevanja pravic, določenih v 16., 19., 28., 29., 32. in 41. členu.

16. člen
Človekovo življenje je nedotakljivo. V Republiki Sloveniji ni smrtne kazni.

17. člen
(varstvo osebne svobode)

Vsakdo ima pravico do osebne svobode.

Nikomur se ne sme vzeti prostosti razen v primerih, ki jih določa zakon. Vsakdo, ki mu je odvzeta prostost, mora biti takoj v materinem jeziku ali jeziku, ki ga razume, obveščen o razlogih za odvzem prostosti, v čimkrajšem času mu mora biti tudi pisмено sporočeno, česa je obdolžen.

Odvzem prostosti mora biti omejen na najkrajši potreben čas.

Oseba, ki ji je bila odvzeta prostost, ima pravico začeti postopek za sodno preverjanje in oceno zakonitosti in utemeljenosti pripora. Oseba, ki je priprta zaradi kaznivenga dejanja, mora biti v najkrajšem času izročena sodišču ter brez nepotrebnega odlašanja obsojena ali oproščena.

18. člen
(odreditve in trajanje pripora)

Oseba, za katero je dan utemeljen sum, da je storila kaznivno dejanje, se sme pripriti samo na podlagi odločbe sodišča.

Ob priporu, najkasneje pa v 24 urah po njem, mora biti priprtemu vročena obrazložena odločba. Proti tej odločbi ima priprti pravico do pritožbe, o kateri mora sodišče odločiti v 48 urah. Odvzem prostosti sme trajati samo toliko časa, dokler so za to podani zakonski pogoji, vendar največ tri mesece od dneva odvzema prostosti in po posebni odločbi Vrhovnega sodišča še tri mesece.

Če do izteka teh rokov ni vložena obtožnica, se obdolženec izpusti.

19. člen
(varstvo človekove osebnosti in dostojanstva v postopkih pred državnimi organi)
Zajamčeno je spoštovanje človekove osebnosti in njegovega dostojanstva v kazenskem in v vseh drugih postopkih, med odvzemom prostosti, kakor tudi med izvrševanjem kazni.

Prepovedano je vsako telesno in moralno nasilje nad osebami, ki jim je kakorkoli omejena prostost, ter kakršno koli izsiljevanje priznanj in izjav.

20. člen
(pravice obdolžencev in obsojencev)

Obdolženci morajo biti praviloma ločeni od obsojencev in zanje mora veljati poseben red. Mladoletni obdolženci morajo biti ločeni od odraslih in o njihovih primerih je treba razpravljati in odločati kar najhitreje.

*VARIANTA: Ta člen se črta.

21. člen
Vsakdo, ki je bil nezakonito priprt, ima pravico do odškodnine.

22. člen
(enako varstvo pravic)

Vsakdo ima pravico do enakega varstva svojih pravic v postopku pred sodiščem in drugimi državnimi organi, organi lokalnih skupnosti in nosilci javnih pooblastil, ki odločajo o njegovih pravicah, obveznostih in interesih.

23. člen
(pravica do zakonitega sodišča)

Vsakdo ima pravico, da o njegovih pravicah, obveznostih in obtožbah proti njemu brez nepotrebnega odlašanja odloča z zakonom ustanovljeno sodišče.

Sodi mu lahko samo sodnik, ki je izbran po naprej z zakonom ter sodnim redom določenih pravilih.

24. člen
Sodne obravnave so javne in sodbe se izrekajo javno. Omejitve izjemoma določa zakon.

25. člen
(pravica do pravnega sredstva)

Vsakomur je zajamčena pravica do pritožbe ali drugega rednega pravnega sredstva proti odločbam sodišč in drugih državnih organov, organov lokalnih skupnosti in nosilcev javnih pooblastil, s katerimi ti odločajo o njegovi pravici, obveznostih ali pravni koristi. Zakon sme izjemoma v določenih primerih določiti, da zoper odločbo državnega organa, organa lokalne skupnosti ali nosilca javnih pooblastil ni pritožbe ali drugega rednega pravnega sredstva, če je na drug način zagotovljeno varstvo pravic.

26. člen
(pravica do povračila škode)

Vsakdo ima pravico do povračila škode, ki mu jo v zvezi z opravljanjem službe ali kakšne druge dejavnosti državnega organa, organa lokalne skupnosti ali nosilcev javnih pooblastil s svojim nezakonitim delom stori oseba ali organ, ki tako službo ali dejavnost opravlja.

Oškodovanec ima pravico, da v skladu z zakonom zahteva povračilo tudi neposredno od tistega, ki mu je škodo storil.

27. člen
(domneva nedolžnosti)

Kdor je obdolžen kaznivenga dejanja velja za nedolžnega, dokler ni s pravno močno sodbo ugotovljena njegova krivda.

28. člen
(načelo zakonitosti v kazenskem pravu in prepoved povratne moči zakona)

Nihče ne sme biti niti sodno niti upravno kaznovan za dejanje, za katero ni zakon določil, da je kaznivo in zanj predpisal kazni še preden je bilo storjeno.

Dejanja, ki so kazniva, se ugotavljajo in kazni zanje izrekajo po zakonu, ki je veljal ob storitvi dejanja, razen če je novi zakon milejši za storilca.

29. člen
(pravna jamstva kazenskih postopkov)

Vsakomur, ki je obtožen kaznivenga dejanja, morajo biti ob popolni enakopravnosti zajamčene še naslednje minimalne pravice:

– da ima primeren čas in možnost za pripravo svoje obrambe in da brez ovir komunicira z zagovornikom, ki si ga svobodno sam izbere;

– da ima brezplačno pomoč tolmača, če ne razume ali ne govori jezika, ki se uporablja pred sodiščem;

– da se mu sodi v njegovi navzočnosti in da se brani sam ali z zagovornikom po lastni izbiri, če nima dovolj sredstev za plačilo zagovornika, da ga dobi brezplačno, v skladu z zakonom;

– da zaslišuje oziroma zahteva zaslišanje obremenitvenih prič in da se doseže navzočnost in zaslišanje prič v njegovo korist pod enakimi pogoji, kot veljajo za obremenitvene priče;

– pravico ne biti prisiljen, da bi izpovedoval zoper sebe ali priznal krivdo.

VARIANTA:

Ta člen se črta.

30. člen
(pravica do odškodnine in rehabilitacije)

Če je pravno močna kazenska sodba kasneje razveljavljena in je bil obsojenec oproščen, ima pravico do odškodnine in rehabilitacije.

VARIANTA:

Kdor je bil neopravičeno obsojen za kaznivo dejanje ali mu je bila neutemeljeno odvzeta prostost, ima pravico do rehabilitacije, do povrnitve škode in druge pravice po zakonu.

31. člen
Nihče ne sme biti preganjan ali kaznovan zaradi kaznivenga dejanja, za katero je bil oproščen krivde ali obsojen s pravno močno sodbo.

32. člen
(prepoved mučenja)

Nihče ne sme biti podvržen mučenju ali nečloveškemu ali ponižujočemu ravnanju ali kaznovanju. Še posebej je prepovedano delati na kom, brez njegove privolitve, medicinske ali znanstvene poskuse.

33. člen
(svoboda gibanja)

Državljeni se smejo svobodno gibati po ozemlju republike in si prosto izbirati prebivališče.

Državljeni imajo pravico svobodno zapustiti državo in se začasno ali za stalno naseliti v tujini in se kadarkoli vrniti v državo.

Te pravice se smejo z zakonom wmejiti, vendar samo tedaj, če je to potrebno zaradi zavarovanja javnega reda ali zdravja in če to zahtevajo interesi nacionalne in javne varnosti.

VARIANTA:

Te pravice se smejo omejiti z zakonom, vendar samo, če je to potrebno, da bi se zagotovil potek kazenskega postopka, preprečilo širjenje nalezljivih bolezni, zavaroval javni red ali če to zahtevajo interesi obrambe države.

Tujci uživajo te pravice v obsegu in pod pogoji, ki jih določa zakon.

34. člen
(pravica do osebnega dostojanstva in do varnosti)

Vsakdo ima pravico do osebnega dostojanstva in varnosti. Nikogar ni dovoljeno žaliti, nezakonito škodovati njegovemu ugledu ali ga neutemeljeno vznemirjati.

35. člen
(varstvo pravic zasebnosti in drugih pravic osebnosti)
Zagotovljena je pravica do spoštovanja človekovega zasebnega in družinskega življenja in varstvo drugih pravic osebnosti.

36. člen
(nedotakljivost stanovanja)

Stanovanje je nedotakljivo.

Nihče ne sme brez odločbe sodišča proti stanovančevi volji vstopiti v tuje stanovanje ali v druge prostore, niti jih preiskovati.

Pri preiskavi ima pravico biti navzoč tisti, čigar stanovanje ali prostori se preiskujejo, ali pa član njegove družine oziroma njegov zastopnik.

Preiskava se sme opraviti samo v navzočnosti dveh prič.

Pod pogoji, ki jih določa zakon, sme uradna oseba brez odločbe pristojnega organa vstopiti v tuje stanovanje ali v tuje prostore in brez navzočnosti prič opraviti preiskavo, če je to neogibno, da neposredno prime storilca kaznivenga dejanja ali da se zavarujejo ljudje in premoženje, ali če je očitno, da se drugače ne bi mogli zavarovati dokazi v kazenskem postopku.

37. člen
(pravica pisemske tajnosti)

Človekova zasebnost je neprekršljiva.

Tajnost pism in drugih občil je neprekršljiva.

Samo zakon lahko predpiše, da se sme na podlagi odločbe sodišča za določen čas odstopiti od načela neprekršljivosti tajnosti pism in drugih občil (VARIANTNI DODATEK: in od neprekršljivosti človekove zasebnosti), če je to neogibno potrebno za potek kazenskega postopka ali za varnost države.

38. člen
(varstvo osebnih podatkov)

Zajamčeno je varstvo osebnih podatkov. Zbiranje, obdelovanje in namen uporabe osebnih podatkov določa zakon. Prepovedana je uporaba osebnih podatkov v nasprotju z namenom zbiranja.

39. člen
(svoboda izražanja)

Zajamčena je svoboda izražanja misli, svoboda govora in javnega nastopanja, svoboda tiska in drugih oblik javnega obveščanja in izražanja. Vsakdo lahko svobodno išče, sprejema in širi vesti in mnenja.

Vsakdo ima pravico biti nepristransko, celovito ter pravočasno obveščen o vseh pomembnih vprašanjih.

Te pravice je mogoče omejiti samo z ustavnim zakonom zaradi zavarovanja nacionalne varnosti, javnega reda ali zdravja ter javne morale.

*VARIANTA: Črtajo se besede »ali zdravja ter javne morale«.

40. člen
(pravica do popravka in odgovora)

Zajamčena je pravica do popravka objavljenega obvestila, s katerim sta prizadeta pravica ali interes posameznika, organizacije ali organa ter pravica do odgovora na objavljeno informacijo, s katerim se bistveno dopolnijo dejstva iz objavljene informacije.

41. člen
(svoboda vesti)

Vsakdo ima pravico do svobode vesti, verske opredelitve in izpovedovanja vere.

*VARIANTA k 1. odstavku:

Vsakdo ima pravico do svobode vesti in verske opredelitve. Izpovedovanje vere v zasebnem in javnem življenju je svobodno.

Starši imajo pravico, da svojim otrokom zagotovijo tako versko in moralno vzgojo, ki je v skladu z njihovim lastnim prepričanjem.

42. člen
(pravica do zbiranja in združevanja)

Priznana je pravica do mirnega zbiranja in javnih zborovanj.

Vsi ljudje imajo pravico, da se svobodno združujejo z drugimi. V ta namen lahko svobodno ustanavljajo društva, politične stranke, sindikate in druge organizacije ter se vanje svobodno vključujejo in iz njih izstopajo.

Zakonske omejitve teh pravic so dopustne, če to zahtevajo interesi nacionalne in javne varnosti ter za varovanje javnega reda, zdravja in morale.

*VARIANTNI DODATEK: črtajo se besede »javnega reda«... »in morale«.

Z zakonom se lahko omeji izvrševanje teh pravic poklicnim pripadnikom oboroženih sil (VARIANTNI DODATEK: in policije).

*VARIANTNI DODATEK:

(politične stranke)

Politične stranke so udeležene pri oblikovanju politične volje državljanov.

Politične stranke so dolžne javno razgrniti vire in način porabe svojih sredstev in premoženja.

Stranke, ki si s svojimi cilji in ravnanjem prizadevajo za nasilno spremembo ustavne ureditve ali ogrožajo obstoj Republike Slovenije, so v nasprotju z ustavo. O vprašanju protiučustnosti odloča ustavno sodišče.

43. člen
(volilna pravica in sodelovanje pri upravljanju javnih zadev)

Vsak državljan, ki je dopolnil 18 let starosti, ima pravico:

– sodelovati neposredno ali po svobodno izvoljenih predstavnikov pri upravljanju javnih zadev;

– voliti in biti voljen na neposrednih, splošnih, svobodnih in tajnih volitvah.

*VARIANTA: Črtajo se besede »na neposrednih, splošnih in tajnih volitvah«.

Državljeni, ki nimajo stalnega prebivališča v Republiki, imajo volilno pravico pod pogoji, ki jih določijo ustavni zakon.

44. člen
(pravica do peticije)

Vsak državljan ima pravico zahtevati in dobiti odgovor na svoje peticije, predloge in druge pobude splošnega pomena, ki jih je dal državnim organom, lokalnim organom ter nosilcem javnih pooblastil.

45. člen
(dolžnost vojaške službe in pravica do ugovora vesti)

Vojaška služba je za državljane obvezna v mejah in na način, ki ga določa zakon.

Državljanom, ki zavoljo svojih verskih ali naravnih nazorov niso pripravljeni sodelovati pri izvrševanju vojaških dolžnosti v okviru vojske Republike Slovenije, mora Republika omogočiti, da na drug način izpolnijo svojo državljansko dolžnost.

46. člen
(izročitev)

Državljana Republike Slovenije ni dovoljeno izročiti tuji državi. Tujega državljana je dovoljeno izročiti samo v primerih, ki so predvideni z mednarodnimi sporazumi; v nobenem primeru pa ga ni dovoljeno izročiti zavoljo političnih kaznivih dejanj.

47. člen
(pribežališče)

V mejah zakona je priznana pravica pribežališča tujim državljanom in osebam brez državljanstva, ki so preganjane zaradi zavzemanja za svobodo in pravice človeka.

48. člen
(pravica do zdravstvenega varstva)

Vsakdo ima pravico do (VARIANTNI DODATEK: zdravja in) zdravstvenega varstva.

Nihče ne sme ogrožati zdravja drugih.

Nikogar ni mogoče prisiliti k zdravljenju, razen v primerih, ki jih določa zakon.

Zakon določa, v katerih primerih imajo državljani, ki niso zavarovani, pravico do zdravstvenega varstva države.

49. člen
(pravice invalidov)

Republika ustvarja pogoje za usposobitev ter ustrezno zaposlitev občanov, ki niso popolnoma zmožni za delo.

Invalidni otroci in drugi težje prizadeti državljani imajo pravice do usposobitve za življenje in delo.

Vojaškim in delovnim invalidom so zagotovljene invalidske pravice in druge oblike invalidskega varstva ter usposobitev za delo, ustrezno njihovim delovnim zmožnostim.

50. člen
(družina in zakonska zveza)

Republika varuje materinstvo, očetovstvo, otroke in mladino ter podpira za to potrebne ustanove.

Zakonska zveza je urejena na podlagi enakopravnosti zakoncev in se sklepa s svobodno privolitvijo. Zakonsko zvezo in pravna razmerja v njej in v družini ureja zakon.

*VARIANTNI DODATEK: Izvenzakonska skupnost ima enake pravne posledice kot zakonska zveza. Zakon lahko določi, kdaj izvenzakonska skupnost nima enakih pravnih posledic kot zakonska zveza.

Republika varuje družino in ji pomaga predvsem pri njeni ustanovitvi in v času, dokler je ta odgovorna za preživljanje in vzgojo otrok.

51. člen
(pravice in dolžnosti staršev)

Starši so dolžni vzdrževati, izobraževati in vzgajati otroke ne glede na to, ali so bili rojeni v času trajanja zakonske zveze ali zunaj nje. Otroci, rojeni zunaj zakonske zveze, imajo enake pravice kot otroci, rojeni v njej.

Ženske imajo v zvezi z nosečnostjo in rojstvom otroka pravico do socialne varnosti v obsegu in trajanju, določenem v skladu z zakonom.

52. člen
(svoboda odločanja o rojstvu otroka)

Vsakdo ima pravico, da svobodno odloča o rojstvu otroka.

Ta pravica se lahko omeji samo iz zdravstvenih razlogov.

*VARIANTA k 1. in 2. odstavku: Starši imajo pravico do svobodnega načrtovanja družine. Drugi odstavek se črta. V zvezi z uresničevanjem te pravice zagotavlja Republika ustrezno izobrazbo, socialno skrbstvo in zdravstveno pomoč v skladu z zakonom.

53. člen
(pravice otrok)

Otroci uživajo vse pravice in svoboščine, razen tistih, ki so omejene z njihovo starostjo.

Pri uresničevanju pravic otrok je temeljno načelo njihova največja korist.

Otroci so v pravicah in svoboščinah izenačeni ter jih je prepovedano razlikovati glede na osebne lastnosti ali okoliščine njihovih staršev ali zakonitih zastopnikov.

Otroci in mladoletniki, ki nimajo staršev, za katere starši ne skrbijo ali so brez ustrezne družinske oskrbe, uživajo posebno varstvo Republike. Njihov položaj ureja zakon.

54. člen
(pravica do izobrazbe in šolanja)

Vsakdo ima pravico, da pod enakimi, z zakonom določenimi pogoji, pridobiva znanje in izobrazbo na vseh stopnjah izobraževanja, v vseh vrstah šol ter v drugih vzgojno-izobraževalnih organizacijah.

Osnovno izobraževanje je obvezno in brezplačno. Zakon določa trajanje osnovnega šolanja otrok.

*VARIANTNI DODATEK: Osnovno, srednje in visoko izobraževanje je brezplačno.

Pogoje za ustanavljanje in delo šol ter drugih vzgojnih in izobraževalnih organizacij zagotavlja Republika v skladu z zakonom.

Republika omogoča uresničevanje pravice do izobrazbe in šolanja s štipendijami ter z družinskimi in drugimi podporami.

Izobraževanje in usposabljanje otrok z motnjami v telesnem in duševnem razvoju je brezplačno.

Zakon zagotavlja pravice do izobraževanja in usposabljanja odraslih oziroma zaposlenih.

55. člen
(svoboda znanosti in umetnosti)

Zajamčena je svoboda znanstvenega in umetniškega ustvarjanja in pouka.

56. člen
(univerzitetna avtonomija)

Univerze in druge visoke šole (*VARIANTNI DODATEK: so avtonomne in) v mejah zakona samostojno določajo svojo notranjo ureditev.

57. člen
(avtorske pravice)

Zajamčeno je varstvo moralnih in materialnih koristi, ki izvirajo iz znanstvene in umetniške dejavnosti. Ustvarjalci znanstvenih, raziskovalnih in umetniških del ter znanstvenih odkritij in tehničnih izumov ne smejo uresničevati pravic na svojih stvaritvah v nasprotju s splošnim interesom, da se novi znanstveni dosežki in tehnični izumi uporabljajo.

Obseg, trajanje, omejitve, prenehanje in varstvo pravic ustvarjalca na lastnih stvaritvah ter pravice organizacij, v katerih so bile te stvaritve dosežene, določa zakon.

58. člen
(pravica do udeležbe v kulturi in znanosti)

Vsakdo ima pravico udeleževati se kulturnega (*VARIANTNI DODATEK: in športnega) življenja ter uporabljati dosežke znanosti.

59. člen
(izražanje narodnostne identitete)

Vsakdo ima pravico, da svobodno izraža pripadnost k svojemu narodu, da goji in izraža svojo kulturo in uporablja svoj jezik in pisavo.

Nihče se ni dolžan izjavljati, kateremu narodu ali narodni manjšini pripada in tudi ne opredeliti se za pripadnost k določenemu narodu ali narodni manjšini.

60. člen
(pravica do uporabe svojega jezika in pisave)

Vsakdo ima pravico, da pri uresničevanju svojih pravic in dolžnosti ter v postopku pred državnimi in drugimi organi in organizacijami, ki opravljajo javno službo, uporablja svoj jezik in pisavo in da ga tisti, ki vodi postopek, seznani z gradivom in s svojim delom v njegovem jeziku in na način, ki ga določa zakon.

*VARIANTA: Vsakdo ima pravico, da pri uresničevanju svojih pravic in dolžnosti ter v postopku pred državnimi in drugimi organi, ki opravljajo javno službo, v skladu z zakonom uporablja svoj jezik.

Neznanje slovenščine ne sme nikogar ovirati pri obrambi in uresničevanju svojih pravic.

61. člen
(pravica do vzgoje in izobraževanja v svojem jeziku)

Pripadniki narodnih manjših (*VARIANTNI DODATEK: in etničnih skupin) imajo v Republiki Sloveniji v skladu z zakonom pravico do vzgoje in izobraževanja v svojem jeziku. (*VARIANTNI DODATEK: z zakonom pa se lahko uvede tudi dvojezična vzgoja in izobraževanje).

62. člen
(prepoved nacionalne diskriminacije in nestrpnosti)

Protiučustno in kaznivo je kakršnokoli propagiranje ali izvajanje nacionalne neenakopravnosti kot tudi kakršnokoli razpihovanje nacionalnega, rasnega ali verskega sovraštva in nestrpnosti.

* 63. člen
(posebne pravice italijanske in madžarske narodne manjšine)

Italijanom in Madžarom je kot pripadnikom avtohtonih narodnih skupnosti v Republiki Sloveniji zajamčena pravica, da svobodno uporabljajo svoj jezik, izražajo in razvijajo svojo nacionalno kulturo ter v ta namen ustanovljajo organizacije in uporabljajo svoje narodne simbole; da razvijajo gospodarske dejavnosti in dejavnosti na področju javnega obveščanja in založništva, da oblikujejo in razvijajo svoje šolstvo ter da gojijo odnose s svojimi

matičnimi narodoma. Republika jih pri tem gmotno in moralno podpira.

Z zakonom se določijo način uresničevanja pravic italijanske oziroma madžarske avtohtone narodne skupnosti, območja, kjer živita, ter tiste pravice, ki jih pripradniki narodnih skupnosti uresničujejo tudi zunaj teh območij. Pravice pripadnikov italijanske in madžarske narodne skupnosti so zajamčene ne glede na njihovo število.

Pripadniki italijanske in madžarske narodne skupnosti lahko ustanovijo na območjih, kjer avtohtono živijo, svoje samoupravne narodnostne skupnosti. Republika pooblasti te skupnosti za opravljanje določenih nalog iz pristojnosti države.

Italijanska in madžarska narodna skupnost morata biti neposredno zastopani v lokalni samoupravi in v državnem zboru.

VARIANTA k členu 63:

V celotnem besedilu tega člena se izraz »narodna skupnost« v ustreznem sklonu nadomesti s izrazom »narodna manjšina«.

V prvem odstavku se črta besedilo za podpičjem.

Črta se zadnji odstavek.

III. EKONOMSKA IN SOCIALNA RAZMERJA

64. člen
Država spodbuja in varuje vse oblike dela ter zagotavlja njegovo zakonsko varstvo.

65. člen
(pravica do lastnine)

Lastnina je zasebna in javna.

Zakon določa način pridobitve in uživanja lastnine tako, da je zagotovljena njena družbena (VARIANTA: socialna) funkcija.

Zakon prepoveduje zlorabo lastninske pravice. Zakon določa način in pogoje dedovanja ter pravice države na dediščinah.

66. člen
Vsakdo ima pravico do zasebne lastnine in dedovanja.

Ustavni zakon lahko določi, da tujci lahko pridobivajo lastninsko pravico na nepremičninah ter določi pogoje za njeno pridobitev.

VARIANTA 1:
Tujci lahko pridobivajo lastninsko pravico na nepremičninah pod pogoji, ki jih določijo ustavni zakon.

*VARIANTA 2: Na zemljiščih imajo lahko lastninsko pravico samo državljani Slovenije.

67. člen
(javno dobro)

Na javni lastnini, ki predstavlja javno dobro (VARIANTA: dobrine v splošni rabi), ne more nihče pridobiti lastninske pravice. Javno dobro uživa posebno zakonsko varstvo.

Na javnem dobru se lahko pridobi pravica uporabe, izjemoma pa tudi lastninska pravica pod pogoji, ki jih določijo zakon.

*VARIANTA: V tem odstavku se črtajo besede »izjemoma pa tudi lastninska pravica«.

Zakon določa pogoje, pod katerimi se sme izkoriščati naravno bogastvo.

Ustavni zakon lahko določi, da smejo naravno bogastvo izkoriščati tudi tuje osebe in določi pogoje za izkoriščanje.

68. člen
(razlastitev)

Zasebna lastnina se lahko zaradi javne koristi (VARIANTA: splošnega interesa) razlasti ali omeji proti odškodnini v višini njene tržne vrednosti.

69. člen
(varstvo zemljišč)

Zaradi smotrne uporabe zemlje lahko zakon kmetom in drugim zemljiškim posestnikom določi posebne pogoje za obdelovanje in drugo uporabo zemljišč.

*VARIANTA: Zaradi smotrne rabe naravnih bogastev se z zakonom določijo posebni pogoji za njihovo izkoriščanje.

Namembnost kmetijskega zemljišča je dovoljeno spremeniti samo v skladu z zakonom.

Zakon določa posebno varstvo kmetijskih zemljišč.

Republika in lokalne skupnosti skrbijo za razčoj družinskih kmetij ter kmetijstva na gorskih in hribovitih območjih.

70. člen
(zdravo življenjsko okolje)

Republika skrbi za zdravo življenjsko okolje (*VARIANTNI DODATEK: in za neoporečnost zemlje, zraka vode, podtalnice in morja). V ta namen lahko z zakonom določi pogoje za opravljanje določenih gospodarskih in drugih dejavnosti.

Kdor uporablja naravne dobrine, mora to delati tako, da ne poruši naravnega ravnovesja.

71. člen
(varovanje naravne dediščine)

Vsakdo je dolžan varovati naravne znamenitosti in redkosti ter kulturne spomenike v skladu z zakonom.

72. člen
(podjetništvo)

Zasebna gospodarska pobuda je svobodna.

Podjetniška pobuda se ne sme izvajati v nasprotju z javno in nacionalno koristjo ali tako, da bi škodila naravi, varnosti, svobodi ali človeškemu dostojanstvu.

Republika in lokalne skupnosti lahko ustanovljajo podjetja.

Če zahteva javna korist, lahko zakon določi, da podjetja, ki opravljajo javne storitve, energetske dejavnosti in druga podjetja javnega pomena, ustanavlja samo republika ali lokalne skupnosti.

Republika preprečuje nelojalno konkurenco in dogovore, ki ustvarjajo monopolen položaj na trgu.

73. člen
(soupravljanje delavcev)

Zakon določa pogoje za ustanavljanje podjetij in njihovo upravljanje.

Zakon lahko določi, da imajo delavci pravico sodelovati pri upravljanju podjetij, v katerih so zaposleni.

VARIANTA 1 k drugemu odstavku: Delavci imajo pravico sodelovati pri upravljanju podjetij, v katerih so zaposleni. Omejitev in način izvrševanja te pravice določijo zakon.

VARIANTA 2 k drugemu odstavku: Zakon določi, kdaj imajo delavci pravico sodelovati pri upravljanju podjetij, v katerih so zaposleni, in način izvrševanja te pravice.

74. člen
(prosta izbira poklica)

Vsakdo lahko prosto izbira poklic in zaposlitev. Vsakomur je pod enakimi pogoji dostopno vsako delovno mesto.

75. člen
(pravica do dela)

Vsakdo ima pravico do dela, do ustreznih pogojev za delo, ki zagotavljajo pravičen zaslužek in dostojno življenje, higijensko in tehnično varstvo pri delu, enake možnosti napredovanja, počitek, plačan dopust in nadomestilo za praznične dni, ter do ustrezne omejitve delovnega časa.

Mladina, matere in invalidne osebe uživajo pri delo posebno varstvo.

Republika ustvarja pogoje za uresničevanje pravice do dela.

76. člen
(sindikalna svoboda)

Delavci imajo pravico ustanovljati sindikate.

Sindikatom je mogoče predpisati le pogoje za registracijo.

77. člen
(pravica do stavke)

Delavci imajo pravico do stavke. Način uresničevanja te pravice določijo ustavni zakon.

78. člen
(pravica do stanovanja)

Državljeni imajo pravico do primerne stanovanja. Republika ustvarja pogoje za uresničevanje te pravice.

*VARIANTA: Republika ustvarja pogoje, da si državljeni lahko pridobijo primerno stanovanje.

79. člen
(davki)

Republika z zakonom predpisuje davke, carine in druge davke, lokalne skupnosti pa ob pogojih, ki jih določa ta ustava in zakon.

Upravni organi smejo prevzemati finančne obveznosti in pridobivati sredstva samo v skladu z zakonom.

80. člen
(proračun)

Vsi državni dohodki in izdatki morajo biti zajeti v letnem proračunu.

Proračun predlaga vlada, sprejme pa ga državni zbor.

Če proračun ni sprejet do prvega dne, ko ga je potrebno začeti izvrševati, se upravičenci, ki se financirajo iz proračuna, financirajo po prejšnjem proračunu.

81. člen
(kredit v breme države)

Kredit v breme države in poroštvo države za kredite so dovoljeni le na podlagi zakona. Krediti se lahko najemajo le za izredne izdatke proračuna.

82. člen
(računsko sodišče)

Računsko sodišče je najvišji organ kontrole državnih računov, državnega proračuna in celotne javne porabe, ki jo financira država, ter javne porabe v lokalnih skupnostih.

Položaj, sestavo in pristojnosti računskega sodišča določijo zakon (VARIANTA: ustavni zakon).

83. člen

Člane računskega sodišča imenuje državni zbor, katerega odgovarja za svoje delo. Sodišče je od vlade neodvisno.

84. člen
(Narodna banka)

Republika ima Narodno banko Slovenije.

Narodna banka je ustanova denarnega sistema republike. Pristojna je za izdajanje denarja in za emisijsko politiko.

Položaj, organizacijo, način upravljanja ter druge pristojnosti Narodne banke določijo zakon (VARIANTA: ustavni zakon).

*VARIANTNI DODATEK: Guvernerja Narodne banke imenuje državni zbor.

O izvrševanju svojih nalog Narodna banka poroča državnemu zboru neposredno.

IV. DRŽAVNA UREDITEV

DRŽAVNI ZBOR

85. člen
(sestava in volitve državnega zbora)

Državni zbor sestavljajo poslanci državljanov Slovenije. Državni zbor ima 120 poslancev (VARIANTA: 150 poslancev).

*VARIANTNI DODATEK: V državnem zboru imata italijanska in madžarska narodnost po 5 (8) poslancev in vsaka etnična skupnost, ki jo določi ustavni zakon, po enega poslanca.

Poslanci se volijo s splošnim, enakim, neposrednim in tajnim glasovanjem.

Volitve se uredijo z ustavnim zakonom.

*VARIANTA za 85. člen
(dvodomni parlament)

Parlament sestavljata državni zbor in zbor regij. Zbora sta enakopravna. Vsak zbor ima 60 poslancev.

Poslanci se volijo s splošnim, enakim, neposrednim in tajnim glasovanjem.

Volitve se uredijo z ustavnim zakonom.

Opomba: Če bo sprejeta ta varianta, bo potrebno ustrezno prilagoditi tudi druge določbe poglavja o državni ureditvi.

86. člen
(nezdružljivost poslanske funkcije)

Z ustavnim zakonom se določi, kdo ne more biti izvoljen za poslanca ter nezdružljivost funkcije poslanca z drugimi funkcijami.

VARIANTNI DODATEK: Poslanci so predstavniki vsega ljudstva in niso vezani na nobena navodila.

Državni zbor potrdi poslanske mandate. Proti odločitvi državnega zbora je v skladu z ustavnim zakonom možna pritožba na ustavno sodišče.

87. člen
(mandatna doba državnega zbora)

Državni zbor se voli za štiri leta.

Če se mandatna doba državnega zbora izteče med vojno ali v času trajanja izrednih razmer, se njegov mandat izteče šest mesecev po prenehanju vojne oziroma izrednih razmer. (VARIANTA: Samo v primeru vojne.)

Volitve razpiše predsednik republike. Novi državni zbor se izvoli najprej tri mesece (VARIANTA: dva meseca) in najkasneje 15 dni pred potekom dobe štirih let od prve seje prejšnjega zbora. Če se državni zbor razpusti, se izvoli novi državni zbor najkasneje v dveh mesecih po razpustu prejšnjega zbora. Mandatna doba prejšnjega državnega zbora se konča s prvo sejo novega zbora, ki jo skliče predsednik republike najkasneje v 20 dneh po izvolitvi.

88. člen
Člani državnega zbora dobivajo nagrado ali plačo, ki je določena z zakonom.

89. člen
(poslanska imuniteta)

Član državnega zbora ni kazensko odgovoren za mnenje in glasovanje pri opravljanju svoje poslanske funkcije.

VARIANTA: Član državnega zbora ni kazensko odgovoren za mnenje, ki ga je izrazil v državnem zboru, ali za glasovanje v zboru.

Poslanec ne sme biti priprt niti se zoper njega, če se sklicuje na imuniteto, ne sme začeti kazenski postopek brez dovoljenja zbora, razen če je zaloten pri kaznivnem dejanju, za katero je obvezen pripor. (VARIANTA: za katero je predpisana kazen zopora nad pet let.)

Državni zbor sme vzpostaviti imuniteto tudi poslancu, ki se nanjo ni skliceval, če je to potrebno za opravljanje njegove funkcije.

90. člen

Državni zbor ima predsednika, ki ga izvoli z večino glasov poslancev, ki so glasovali.

91. člen
(zasedanja zbora)

Državni zbor dela na rednih in izrednih zasedanjih.

Na prvi redni seji državni zbor odloči, kdaj bodo redna zasedanja.

*VARIANTA: Ta odstavek se črta.

Redna zasedanja sklicuje predsednik državnega zbora.

Predsednik republike skliče državni zbor na izredno zasedanje, če to zahteva najmanj četrtina poslancev zbora ali na lastno pobudo.

92. člen
(odločanje v zboru)

Zakone in druge odločitve sprejema zbor z večino glasov navzočih poslancev. Zbor lahko sklepa, če je na seji navzoča večina poslancev.

Ustavne zakone (*VARIANTNI DODATEK: in določbe drugih zakonov, ki imajo naravo ustavnega zakona,) sprejema zbor z dvotretjinsko večino navzočih poslancev.

VARIANTNI DODATEK 1: Z ustavnim zakonom se razčlenjujejo ustavne določbe na področju varstva človekovih pravic in svoboščin, volilnega sistema, zakonodajne iniciative, referendum, sodstva, lokalne samouprave in v drugih primerih, ki so določeni v ustavi.

*VARIANTNI DODATEK 2: Zakoni in odločitve, ki opredeljujejo uresničevanje pravic in položaj narodnosti in ki zadevajo uresničevanje teh pravic ali položaj narodnosti, ne morejo biti sprejeti brez soglasja predstavnikov narodnosti.

*VARIANTNI DODATEK 3: Državni zbor in pristojni organi lokalnih skupnosti volijo in imenujejo nosilce javnih funkcij ali dajejo soglasje k njihovemu imenovanju z dvotretjinsko večino navzočih članov.

93. člen

(zakonska iniciativa)

Zakon lahko predlaga vlada in vsak član državnega zbora. Zakon lahko predlaga tudi najmanj dvajset (VARIANTA: trideset) tisoč volilcev.

Ustavni zakon lahko predlaga vlada, najmanj deset poslancev in predsednik republike ali najmanj trideset tisoč volilcev.

94. člen
(zakonodajni postopek)

Zakonski predlog, predložen državnemu zboru, proučijo v skladu s poslovnikom najprej pristojne komisije zbora, ki svoja poročila predložijo državnemu zboru. Ta predlog obravnava najprej po posameznih členih, zatem pa še v celoti. VARIANTA: Ta odstavek se črta.

Zakon se sprejema v večfaznem postopku, ki ga določi poslovnik. Poslovnik določi tudi, kdaj se zakon izjemoma lahko sprejme po skrajšanem postopku.

VARIANTNI DODATEK: Z ustavnim zakonom se lahko določi, da poslanci ali organi lokalnih skupnosti iz posameznih območij republike lahko zahtevajo izvedbo posebnega postopka, s katerim se zagotovi upoštevanje posebnih interesov posameznih območij republike.

95. člen
(zakonodajni referendum)

Državni zbor lahko o zakonu ali drugi odločitvi razpiše referendum na lastno pobudo, mora pa ga razpisati, če to zahteva trideset tisoč (VARIANTA: petdeset tisoč) volilcev.

Pravico glasovati na referendumu imajo vsi državljani, ki imajo pravico voliti poslance državnega zbora.

Odločitev je na referendumu sprejeta, če zanjo glasuje večina volilcev, ki so glasovali.

Državni zbor je vezan na izid referendumov.

96. člen
(razglasitev zakona)

Zakone razglasa predsednik republike v 15 dneh (VARIANTA1: takoj; VARIANTA2: v mesecu dni.) po sprejemu zakona.

Predsednik republike lahko pred razglasitvijo zakona zahteva, da državni zbor o njem še enkrat razpravlja, vendar mora svoj predlog utemeljiti. Če državni zbor ponovno odloči, da se zakon sprejme, ga je predsednik republike dolžan razglasiti takoj.

VARIANTA: Drugi odstavek tega člena se črta.

97. člen
(parlamentarna preiskava)

Državni zbor lahko odredi preiskave o zadevah javnega pomena, mora pa to storiti na zahtevo tretjine poslancev zbora. V ta namen imenuje komisije, ki imajo v zadevah poizvedovanja in proučevanja smiselno enaka pooblastila kot pravosodni organi. Ugotovitve komisije ne obvezujejo pravosodnih organov pri opravljanju njihovega dela.

98. člen

Državni zbor ima svoj poslovnik, ki ga sprejme najmanj z dvotretjinsko večino navzočih poslancev.

VARIANTI DODATEK:

DRŽAVNI SVET

98.a člen

Državni svet (*VARIANTA: senat) sestavljajo člani, ki predstavljajo lokalne, socialne, gospodarske in kulturne interese.

*VARIANTNI DODATEK 1: Državni svet ima 60 (75) članov (*VARIANTA: senatorjev).

*VARIANTNI DODATEK 2: Za državnega svetnika (senatorja) je lahko izvoljen državljan Slovenije, ki je dopolnil trideset let.

Sestavo in volitve državnega sveta določi ustavni zakon.

98.b člen

Državni svet ima pravico predlagati zakone državnemu zboru.

Državni svet ima pravico dati mnenje državnemu zboru o vseh zadevah iz njegove pristojnosti.

Pred razglasitvijo mora biti zakon predložen državnemu svetu. Ta lahko zahteva, da državni zbor o njem še enkrat odloči.

*VARIANTNI DODATEK: Kadar državni svet izrecno nasprotuje zakonskemu predlogu, je zakon v državnem zboru sprejet, če zanj glasuje večina vseh poslancev.

PREDSEDNIK REPUBLIKE

99. člen
(volitve predsednika republike)

Predsednik republike se izvoli na neposrednih, splošnih in tajnih volitvah. Volilno pravico imajo državljani Slovenije.

Predsednik republike je izvoljen z večino glasov vseh volilcev, ki so glasovali.

VARIANTA: Predsednika republike voli državni zbor z dvotretjinsko večino glasov vseh poslancev.

Predsednik republike je izvoljen za dobo petih let (*VARIANTA: štirih let), vendar največ dvakrat zaporedoma. Če se mandatna doba predsednika republike izteče med vojno ali v času trajanja izrednih razmer, se mu mandat izteče devet mesecev po koncu vojne oziroma izrednih razmer.

Za predsednika je lahko izvoljen državljan Slovenije, ki do dneva volitev dopolni najmanj 35 let.

Volitve za predsednika republike razpiše predsednik državnega zbora. Predsednik republike mora biti izvoljen najkasneje 30 dni pred potekom mandatne dobe prejšnjega predsednika.

100. člen

Pred nastopom funkcije da predsednik republike pred državnim zborom naslednjo prisego:

Prisegam, da bom spoštoval in varoval ustavni red, da bom vselej delal po svoji vesti in deloval z vsemi svojimi močmi v dobrobit Republike Slovenije.

101. člen

Funkcija predsednika republike je nezdružljiva z opravljanjem druge javne funkcije in poklica.

102. člen
(nadomeščanje predsednika republike)

V primeru trajnega zadržka, smrti, odstopa ali drugega načina prenehanja funkcije do izvolitve novega predsednika začasno opravlja funkcijo predsednika republike predsednik državnega zbora. V tem primeru je treba razpisati volitve za novega predsednika republike najkasneje v 15 dneh po prenehanju funkcije.

Predsednik državnega zbora začasno opravlja funkcijo predsednika republike tudi v času zadržanosti predsednika republike in v primeru iz 105. člena.

Dokler je predsednik državnega zbora zadržan, začasno opravlja funkcijo predsednika republike predsednik Ustavnega sodišča.

103. člen

Predsednik republike predstavlja Republiko Slovenijo in njeno (VARIANTNI DODATEK: nacionalno) enotnost.

104. člen
(pristojnosti predsednika republike)

Predsednik republike:

- razpisuje volitve v državni zbor;
- razglasa zakone;
- imenuje državne funkcionarje, kadar je to določeno z zakonom;
- postavlja in odpokliče veleposlanike in poslanike republike in sprejema poverilna pisma tujih diplomatskih predstavnikov;
- izdaja listine o ratifikaciji;
- odloča o pomilostitvah za kazniva dejanja;
- podeljuje odlikovanja in častne naslove;
- daje državnemu zboru mnenja o posameznih vprašanjih iz njegove pristojnosti;
- opravlja druge s to ustavo določene zadeve.

Predsednik republike je vrhovni poveljnik njenih oboroženih sil.

105. člen
(uredbe z zakonsko močjo)

Kadar državci zbor zaradi izrednih razmer ali vozne ne more opravljati svojih nalog, lahko predsednik republike na predlog vlade izdaja uredbe z zakonsko očitjo.

Z uredbo z zakonsko močjo se lahko izjemoma očeji posamezne pravice v skladu s 15. členom te ustave.

106. člen

Predsednik republike razpusti (VARIANTA: lahko razpusti) državni zbor na predlog predsednika vlade (VARIANTA: ali na predlog samega državnega zbora). *VARIANTNI DODATEK: in ob soglasju državnega sveta.

107. člen

Vsak akt predsednika republike sopsodpiše predsednik vlade oziroma pristojni minister.

VARIANTA: Ta člen se črta.

108. člen
(odgovornost predsednika republike)

Če predsednik republike pri opravljanju svoje funkcije hujše (*VARIANTA: beseda »hujše« se črta) krši ustavo ali zakon, ga državni zbor z dvotretjinsko večino navzočih poslancev na predlog ene četrtine poslancev lahko obtoži. Za presojo dejanja je pristojno ustavno sodišče. Če ustavno sodišče ugotovi, da je obtožba utemeljena, lahko odvzame predsedniku republike njegovo funkcijo. O tem odloči ustavno sodišče z dvotretjinsko večino svojih članov. Potem ko prejme sklep državnega zbora o obtožbi, lahko ustavno sodišče odloči, da predsednik republike do odločitve začasno ne more opravljati svoje funkcije.

109. člen
(posvetovalna organa predsednika republike)

Posvetovalna organa pri predsedniku republike sta ekonomski svet in svet nacionalne varnosti. Sveta sklicuje in jima predseduje predsednik republike.

Ekonomski svet sestavlja dvanajst članov, ki jih imenuje predsednik republike izmed uglednih znanstvenikov, predstavnikov delodajalcev, delavskih sindikatov in gospodarstvenikov.

Svet za nacionalno varnost sestavljajo po položaju predsednik vlade, predsednik državnega zbora, minister za zunanje zadeve, za obrambo in za notranje zadeve, direktor uprave za državno varnost in trije člani, ki jih imenuje predsednik (VARIANTNI DODATEK: in člani, ki jih imenuje predsednik).

VARIANTA 1: Ta člen se črta.

VARIANTA 2: V primeru uvedbe državnega sveta se črta drugi odstavek tega člena.

*VARIANTA 3: Črta se 2. odstavek tega člena.

VLADA

VARIANTA A: člani 110, 111, 111.a, 111.b (parlamentarni sistem z reprezentativno vlogo šefa države)

110. člen

Vlado sestavljajo predsednik in ministri. Vlada je v okviru svojih pristojnosti samostojna in odgovorna državnemu zboru.

Državni zbor voli predsednika vlade z večino glasov vseh poslancev in s tajnim glasovanjem, ministre pa imenuje in razrešuje predsednik republike na predlog predsednika vlade.

VARIANTNI DODATEK:

Kandidati za ministre se morajo pred imenovanjem predstaviti pristojnim komisijam državnega zbora in morajo odgovarjati na njihova vprašanja. Komisija lahko predlaga državnemu zboru odklonilno mnenje o kandidatu. Če državni zbor z večino glasov vseh poslancev sprejme odklonilno mnenje, predsednik republike takega kandidata ne more imenovati za ministra.

111. člen

Predsednik republike po posvetovanjih z voditelji poslanskih skupin predlaga državnemu zboru kandidata za predsednika vlade.

Če prvi kandidat ne dobi potrebne večine glasov, lahko predsednik republike po ponovnih posvetovanjih predlaga v štirinajstih dneh drugega ali ponovno istega kandidata, prav tako pa lahko predlagajo kandidate tudi poslanske skupine ali najmanj deset poslancev. Če je bilo v tem roku vloženih več predlogov, se glasuje o vsakem posebej, in sicer najprej o kandidatu predsednika republike, če pa ta ni izvoljen, še o drugih kandidatih, in sicer po vrstnem redu vložitve predlogov.

Če noben kandidat ni izvoljen in če državni zbor ne določi dodatnega roka za vlaganje dodatnih ali ponovnih kandidatur, se državni zbor razpusti, razen če v osemindesetih urah z večino glasov navzočih poslancev sklene izvesti volitve predsednika vlade, kjer za izvolitev zadošča večina navzočih poslancev. Na njih se glasuje o posameznih kandidatih po vrstnem redu dobjenih glasov pri prvem glasovanju, nato pa lahko o novih, do volitev vloženih kandidaturah, med katerimi ima spet prednost morebitni kandidat predsednika republike.

Če tudi pri teh volitvah noben kandidat ne dobi potrebne večine glasov, mora predsednik republike razpustiti državni zbor in razpisati nove volitve.

111.a člen

Državni zbor lahko izreče vladi nezaupnico le tako, da na predlog predsednika republike ali desetih poslancev državnega zbora z večino glasov vseh poslancev izvoli novega predsednika vlade. S tem je dotedanji predsednik vlade razrešen, mora pa skupaj z ministri opravljati tekoče posle do prisege nove vlade.

Med vložitvijo predloga za izvolitev novega predsednika vlade in volitvami mora poteči najmanj osemindeset ur.

111.b člen

Če predlaga glasovanje o zaupnici predsednik vlade in predlog ne dobi večine glasov navzočih poslancev (VARIANTA: večine glasov vseh poslancev), mora državni zbor v tridesetih dneh izvoliti novega predsednika vlade ali dotedanjemu predsedniku pri ponovljenem glasovanju izglasovati zaupnico, drugače predsednik republike državni zbor razpusti in razpiše nove volitve.

Med predlogom za glasovanje o zaupnici in glasovanjem mora preteči najmanj štirindvajset ur.

OPOMBA: Komisija za ustavna vprašanja se je opredelila za VARIANTA A. V primeru sprejetja VARIANTE A je treba črtati 106. člen (ker so v VARIANTI A ta vprašanja drugače urejena) in 109. člen, ker pri čisti parlamentarni varianti ekonomski svet in svet nacionalne varnosti pri predsedniku republike ne bi bila primerna.

VARIANTA: k členom 110, 111, 111.a, 111.b (Kombinirani parlamentarno–predsedniški sistem z močnejšo vlogo šefa države)

110. člen

Vlado sestavljajo predsednik vlade in ministri. Vlada je v okviru svojih pristojnosti samostojna in odgovorna državnemu zboru ter predsedniku republike.

Predsednik republike imenuje predsednika vlade in na njegov predlog ministre. Vlada se mora v desetih dneh po svojem imenovanju s svojim programom predstaviti državnemu zboru. Državni zbor lahko izglasuje nezaupnico vladi z najmanj dvotretjinsko večino glasov navzočih poslancev.

111. člen

Glasovanje o zaupnici vladi lahko kadarkoli zahteva desetina poslancev ali predsednik vlade. Vlada ne dobi zaupnice, če proti zaupnici glasujeta najmanj dve tretjini navzočih poslancev. Med vložitvijo predloga za glasovanje o zaupnici in glasovanjem mora poteči najmanj osemindeset ur.

Če je vladi izglasovana nezaupnica, je dolžna odstopiti. Do imenovanja nove vlade opravlja posle vlada v odstopu.

112. člen

Predsednik vlade in ministri podajo po izvolitvi oziroma imenovanju prisego, določeno v členu 100., pred državnim zborom (VARIANTA: ministri pred predsednikom republike).

113. člen

Predsednik vlade skrbi za enotnost politične in upravne usmeritve vlade ter povezuje delovanje ministrov. Ministri so skupno odgovorni za delo vlade, vsak minister pa za del svojega ministrstva.

Funkcija predsednika vlade in ministrov preneha, ko se po volitvah sestane nov državni zbor, funkcija ministrov pa tudi z vsakim drugim prenehanjem funkcije predsednika vlade, vendar morajo opravljati tekoče posle do izvolitve oziroma imenovanja svojih naslednikov.

Sestav in delovanje vlade, število, pristojnosti in organizacijo ministrstev ureja zakon.

114. člen

Predsednika vlade in ministre lahko državni zbor obtoži za hujše (*VARIANTA: beseda »hujše« se črta) kršitve ustave in zakona, storjene pri izvrševanju njihovih funkcij.

115. člen

Najmanj desetina poslancev državnega zbora lahko sproži v zboru interpelacijo, da se obravnavajo posamična vprašanja glede dela vlade ali posameznega ministra.

UPRAVA

116. člen

Organizacijo uprave, njene pristojnosti in način imenovanja njenih funkcionarjev uredi zakon.

Upravni organi opravljajo svoje delo samostojno, v okviru in na podlagi ustave in zakonov.

Proti odločitvam in dejanjem upravnih organov in nosilcev javnih pooblastil je zagotovljeno sodno varstvo pravic in zakonitih interesov državljanov in organizacij.

117. člen
(naloge upravnih organov)

Naloge uprave se opravljajo neposredno prek ministrstev ali republiških upravnih organov za ožja območja. Z zakonom se lahko da javno pooblastilo lokalnim in drugim samoupravnim skupnostim, podjetjem in drugim organizacijam ter posameznikom za opravljanje funkcij državne uprave. (VARIANTA: Z zakonom se lahko opravljanje funkcij državne uprave iz republiške pristojnosti prenese na lokalne skupnosti ali da javno pooblastilo samoupravnim skupnostim, podjetjem in drugim organizacijam ter posameznikom.)

118. člen
Dostop v upravne službe je mogoč samo z natečajem, razen v primerih, ki so določeni z zakonom.

VOJSKA

119. člen
Vojska Republike Slovenije varuje nedotakljivost in celovitost ozemlja, na podlagi odločitve državnega zbora pa tudi ustavno ureditev Republike Slovenije.

120. člen
Organizacijo in delovanje vojske ter vojaško obveznost ureja zakon.

*VARIANTA k 119. in 120. členu:

119. člen
Republika Slovenija nima vojske.

Z ustavnim zakonom se določi postopen prehod k ukinitvi vojske.

Opomba: v primeru sprejetja te variante se črta 45. člen.

SODSTVO

121. člen (sodna oblast)

Sodno oblast izvajajo sodniki. Izvršujejo jo splošna in upravna sodišča. Ni dovoljeno ustanavljati izrednih sodišč, v mirnem času pa tudi ne vojaških sodišč.

122. člen
Ureditev in pristojnost sodišč določa ustavni zakon. VARIANTA: in zakon.

123. člen
(neodvisnost sodnikov)

Sodniki so pri opravljanju sodniške funkcije neodvisni in vezani samo na ustavo in zakon.

124. člen
(udeležba laikov pri sojenju)

Ustavni zakon ureja oblike neposredne udeležbe državljanov pri izvajanju sodne oblasti in primere, ko sodišče sodi brez njihove udeležbe.

*VARIANTA: Črtajo se besede »in primere, ko sodišče sodi brez njihove udeležbe.«

125. člen
(upravna sodišča)

Upravna sodišča so pristojna za zaščito zakonitih pravic in pravnih koristi posameznikov in organizacij v razmerju do organov uprave in samouprave, v zakonsko določenih zadevah pa tudi za zaščito človekovih pravic, če ni določeno drugo sodno varstvo.

126. člen
(trajnost sodniške funkcije)

Funkcija sodnika je trajna. Trajno se sodnik imenuje, ko je dopolnil z (*VARIANTA: ustavnim) zakonom določeno starost ter je po zakonsko določeni dobi opravljanja sodniške funkcije ali drugega ustreznega dela s svojo osebnostjo in z dosedanjim delom izkazal, da mu je mogoče trajno zaupati opravljanje sodniške funkcije. Zakon lahko določi starostno mejo, pri kateri se sodnik upokoji.

127. člen
(imenovanje sodnikov)

Sodnike imenuje predsednik republike (*VARIANTA: voli državni zbor) na predlog sodnega sveta. Predsednik republike lahko vrne predlog sodnemu svetu v ponovno obravnavo. Predlog, ki ga je svet sprejel pri ponovnem odločanju s kvalificirano večino, določeno z zakonom, je predsednik dolžan sprejeti in kandidata imenovati.

128. člen
(sodni svet)

Sodni svet sestavljajo štirje člani, ki jih na predlog predsednika republike izvoli državni zbor izmed univerzitetnih profesorjev prava in odvetnikov, pet članov pa izmed sebe izvolijo sodniki, ki trajno opravljajo sodniško funkcijo. Predsednika izberejo člani sveta izmed sebe.

VARIANTA: Sestavo in način oblikovanja sveta določa ustavni zakon.

129. člen
(prenehanje in odvzem sodniške funkcije)

Sodniku začasno ali trajno preneha sodniška funkcija, če nastopijo razlogi, ki jih določa ustavni zakon.

Če sodnik pri opravljanju sodniške funkcije hudo krši ustavo ali zakon, lahko ustavno sodišče na predlog državnega zbora ali sodnega sveta z dvotretjinsko večino odredi, da se sodnik premesti na druge dolžnosti ali upokoji.

V primeru naklepno storjenega kaznivnega dejanja z zlorabo sodne oblasti, ugotovljenega s sodno odločbo, ustavno sodišče z dvotretjinsko večino sodnika upokoji, premesti na drugo delovno dolžnost ali mu odvzame sodniško funkcijo.

130. člen
(disciplinska odgovornost sodnika)

Zoper sodnika je dovoljen disciplinski postopek pod pogoji, ki jih določa zakon. O tem odloča sodni svet.

*VARIANTA k 129. in 130. členu

V 129. členu se črta 2. in 3. odstavek. 130. člen postane 2. odstavek 129. člena.

131. člen
(nezdružljivost sodniške funkcije)

Funkcija sodnika je nezdružljiva s funkcijami v zakonodajnih in izvršilnih organih in v organih političnih strank in z drugimi funkcijami in dejavnostmi, ki so po ustavnem zakonu nezdružljive s sodniško funkcijo.

132. člen
(imuniteta sodnika)

Nihče, ki izvršuje sodno funkcijo, ni odgovoren za mnenje, ki ga je dal pri sojenju in ne more biti priprt (*VARIANTNI DODATEK: niti ne more biti zoper njega začel kazenski postopek) brez dovoljenja sodnega sveta, če se zoper njega uvede postopek zaradi suma storjenega kaznivnega dejanja pri opravljanju sodne funkcije (*VARIANTNI DODATEK: črtajo se besede »pri opravljanju sodne funkcije«).

JAVNO TOŽILSTVO (VARIANTA: DRŽAVNO TOŽILSTVO)

133. člen
(javni tožilec)

Javni tožilec je samostojen državni organ.

Javni tožilec vlaga in zastopa kazensko obtožbo in ima druge z zakonom določene pristojnosti.

Organizacijo in pristojnosti javnih tožilcev, imenovanje, napredovanje, premeščanje in prenehanje funkcije javnega tožilca ureja ustavni zakon.

Samostojnost tožilca in nezdružljivost tožilske funkcije z drugimi funkcijami ureja ustavni zakon.

ODVETNIŠTVO IN NOTARIAT

134. člen

Odvetništvo je samostojna in neodvisna javna služba, ki jo ureja zakon.

Notariat je javna služba, ki jo ureja zakon.

V. SAMOUPRAVA

LOKALNA SAMOUPRAVA

135. člen
(občina)

Občina je samoupravna skupnost prebivalcev na določenem območju z lastno oblastjo in pristojnostmi. Območje mesta je ena občina.

136. člen
(pristojnosti občine)

Občina je sama pristojna za urejanje in opravljanje zadev, ki posegajo v koristi in pravice prebivalcev na njenem območju. (VARIANTNI DODATEK: razen tistih, ki so urejene z zakonom.) Z ustavnim zakonom se lahko natančneje določijo pristojnosti občine.

137. člen
(ustanovitev občine)

Občina se ustanovi z zakonom, ki določi tudi njene meje. Zakon se sprejme po predhodno izvedenem referendumu, s katerim se ugotovi volja prebivalcev območja, na katerem naj bi bila ustanovljena občina.

138. člen
(dohodki občine)

Občina se financira z lastnimi dohodki. Republika lahko iz svojih sredstev prispeva za financiranje potreb občine.

Republika je dolžna v skladu z zakonom zagotavljati dodatna sredstva tistim občinam, ki zaradi manjše gospodarske razvitosti ne morejo ustvarjati zadostnih sredstev za opravljanje svojih nalog.

Davščine predpisuje občina v skladu z zakonom.

139. člen
(širše lokalne skupnosti)

Sosednje občine se lahko povezujejo za opravljanje skupnih zadev prebivalcev njihovega območja v širše lokalne skupnosti. Take skupnosti se lahko ustanovijo tudi z ustavnim zakonom.

140. člen
(javna pooblastila občine)

Zakon lahko pooblasti občino (VARIANTA: prenese na občino) za urejanje in opravljanje posameznih zadev na določenem področju iz pristojnosti republike, če za to zagotovi tudi sredstva.

DRUGA SAMOUPRAVA

141. člen
(samouprava javnih služb)

Z zakonom se lahko uvede samouprava na področjih javnih služb in drugih področjih, na katerih ljudje zadovoljujejo svoje skupne potrebe.

Republika lahko (VARIANTA: Beseda »lahko« se nadomesti s »praviloma«) prispeva sredstva za zadovoljevanje teh potreb.

VARIANTA: Drugi odstavek se črta.

*VARIANTNI DODATEK: Zadovoljevanje skupnih potreb ljudi se lahko uresničuje po načelih samouprave.

VI. USTAVNOST IN ZAKONITOST

142. člen
(veljavnost predpisov)

Predpisi morajo biti objavljeni, preden začno veljati. Predpis začne veljati osmi dan po objavi, če ni v njem drugače določeno.

143. člen
(objavljanje predpisov)

Predpisi države se objavljajo v uradnem listu republike, predpisi lokalnih skupnosti pa v uradnem glasilu, ki ga določijo.

144. člen
(prepoved retroaktivnosti)

Predpisi ne morejo imeti učinka za nazaj, če bi s tem posegli v že pridobljene pravice.

145. člen
(postopek za oceno ustavnosti)

Če državni organ pri uporabi predpisa meni, da ta ni v skladu z zakonom, ustavnim zakonom oziroma z ustavo, je dolžan dati pobudo oziroma začeti postopek pred ustavnim sodiščem.

146. člen
(zadržanje izvršitve predpisa)

Državni zbor lahko zadrži izvršitev predpisa vlade do odločitve ustavnega sodišča, če meni, da je tak predpis v nasprotju z ustavo, ustavnim zakonom ali zakonom.

147. člen

Vlada lahko razveljavi ali odpravi predpis ministra oziroma kakšnega drugega upravnega organa, če ugotovi, da je v nasprotju s predpisi vlade, z zakonom, ustavnim zakonom oziroma z ustavo.

148. člen
(upravni spor)

O zakonitosti končnih posamičnih aktov, s katerimi državni organi, organi lokalnih skupnosti in nosilci javnih pooblastil odločajo o pravicah ali obveznostih in pravnih koristih posameznikov in organizacij, odloča v upravnem sporu sodišče, če za določeno stvar ni z ustavnim zakonom ali zakonom predvideno drugo sodno varstvo.

149. člen
(nespremenljivost pravnih razmerij)

Pravna razmerja, ki so postala z odločbo državnega organa pravnomočna, je mogoče opraviti, razveljaviti ali spremeniti le v primerih in pod pogoji, ki jih določa zakon.

150. člen
(branilec človekovih pravic)

Za varovanje človekovih (*VARIANTA: črta se beseda »človekovih«) pravic se z zakonom ustanovi branilec človekovih pravic, ki kot samostojen in neodvisen organ na zahtevo posameznikov in organizacij ali na lastno pobudo predlaga odpravo nezakonitosti, nepravilnosti, ovir in zamud pri odločanju o človekovih pravicah pred državnimi organi, organi lokalne samouprave ter nosilci javnih pooblastil.

Z zakonom se lahko ustanovijo tudi drugačne organizacijske oblike za opravljanje funkcije branilca človekovih pravic.

VII. USTAVNO SODIŠČE

151. člen
(pristojnosti ustavnega sodišča)

Ustavno sodišče odloča:

- o skladnosti ustavnega zakona z ustavo;
- o skladnosti zakonov in podzakonskih predpisov z ustavo in ustavnim zakonom;
- o skladnosti predpisov lokalnih skupnosti z ustavo in ustavnim zakonom in zakonom;
- o skladnosti splošnih aktov organizacij in služb, ki jih izdaja zaradi izvrševanja javnih pooblastil z ustavo, ustavnim zakonom in zakonom;
- o sporih glede pristojnosti med državo in lokalnimi skupnostmi in med samimi lokalnimi skupnostmi;
- o sporih glede pristojnosti med sodišči in drugimi državnimi organi;
- o sporih o pristojnostih med najvišjimi organi republike
- in o drugih zadevah, ki so mu naložene s to ustavo ali ustavnim zakonom;

Z ustavnim zakonom se lahko določi, da ustavno sodišče odloča tudi o kršitvah človekovih pravic, določenih s to ustavo, če je izčrpano njihovo pravno varstvo. O tem, ali pobudo sprejme, odloči ustavno sodišče na podlagi meril, ki jih določi ustavni zakon.

152. člen
(sestava in izvolitev ustavnega sodišča)

Ustavno sodišče je sestavljeno iz devetih sodnikov, od katerih jih izvoli pet državni zbor, dva izvoli sodni svet in dva imenuje predsednik republike.

Predsednika ustavnega sodišča izvoli izmed sodnikov ustavnega sodišča na njihov predlog državni zbor za dobo treh let (VARIANTA: Sodnike ustavnega sodišča voli državni zbor na predlog predsednika republike).

Sodniki se izvolijo izmed priznanih pravnih strokovnjakov.

VARIANTNI DODATEK: Kadar ustavno sodišče odloča o obtožbah zoper predsednika republike, predsednika vlade in ministre lahko ustavni zakon določi, da se sestava ustavnega sodišča razširi.

153. člen
(mandat sodnikov)

Sodniki ustavnega sodišča so izvoljeni oziroma imenovani za dobo devetih let tako, da se nikoli ne zamenja celotna sestava ustavnega sodišča. Ustavni sodniki ne morejo biti neposredno po izteku mandata ponovno izvoljeni.

154. člen
(nezdružljivost funkcije)

Funkcija sodnika ustavnega sodišča je nezdružljiva s funkcijami v zakonodajnih in izvršnih organih in v organih političnih strank ter z drugimi funkcijami in dejavnostmi, ki so po ustavnem zakonu nezdružljive s sodniško funkcijo.

155. člen
(imuniteta)

Sodniki ustavnega sodišča uživajo enako imuniteto kot poslanci državnega zbora. O imuniteti odloča ustavno sodišče (VARIANTA: državni zbor).

156. člen
(postopek pred ustavnim sodiščem)

Postopek pred ustavnim sodiščem ureja ustavni zakon.

Pravne posledice odločitve ustavnega sodišča in možnost suspenza akta, zoper katerega je bil sprožen postopek pred ustavnim sodiščem, določi ustavni zakon. Ustavno sodišče sprejema odločbe in sklepe z večino glasov vseh svojih članov, če ni za posamezne primere z ustavnim zakonom drugače določeno.

157. člen
(začetek postoka)

Vsakdo lahko da pobudo za oceno ustavnosti in zakonitosti. Zahtevo za oceno ustavnosti in zakonitosti pa lahko da predsednik republike, državni zbor, vlada, Vrhovno sodišče, Upravno sodišče, Računsko sodišče, Branilec človekovih pravic in lokalna skupnost v primerih iz četrte alineje 151. člena.

VIII. POSTOPEK ZA SPREMEMBO USTAVE

158. člen
(predlog za spremembo ustave)

Predlog, da se začne postopek za spremembo ustave, lahko da predsednik republike, državni zbor, vlada ali četrtina (VARIANTA: petina) poslancev.

Predlog lahko da tudi najmanj petdesettisoč volilcev.

O predlogu odloči državni zbor z dvotretjinsko večino navzočih poslancev.

Če predlog ni sprejet, enakega predloga ni mogoče uvrstiti na dnevni red državnega zbora prej kot v šestih mesecih.

Če je bil zavrnjen predlog volilcev, se o njem odloči na referendumu. Referendum se razpiše tudi o katerem koli predlogu iz prvega odstavka tega člena, ki v državnem zboru ni dobil potrebne večine glasov, če tako sklene državni zbor, ali če to zahteva najmanj petdesettisoč volilcev.

Če je na referendumu predlog zavrnjen, ga ni mogoče ponoviti prej kot v enem letu po referendumu.

VARIANTA: Peti in šesti odstavek tega člena se črtata.

159. člen
(določitev osnutka)

Na podlagi sprejetega predloga državni zbor z večino glasov navzočih poslancev določi osnutek sprememb ustave in ga da v javno razpravo.

160. člen
(sprejem ustave)

Predlog sprememb ustave sprejme državni zbor z dvotretjinsko večino vseh poslancev.

161. člen
(razglasitev ustave po referendumu)

Državni zbor lahko sklene, da se sprejeta sprememba ustave razglasi šele, ko je na referendumu sprejeta z večino glasov volilcev, ki so glasovali (VARIANTA: Z večino volilcev, ki so oddali veljavne glasovnice).

Državni zbor mora sprejeto spremembo ustave dati na referendum, če to najkasneje v dveh mesecih po sprejetju zahteva najmanj petdesettisoč volilcev. Sprememba ustave se razglasi šele po preteku tega roka oziroma ko je sprejeta na referendumu.

Če je v državnem zboru sprejeta nova ustava, be referendum obvezen. (VARIANTA: Ta odstavek se črta).

Sprememba ustave začne veljati z razglasitvijo v državnem zboru.

Če na referendumu sprememba ustave ali nova ustava ni sprejeta, enake ustavne spremembe ni mogoče predložiti državnemu zboru prej kot v enem letu po referendumu.

PREHODNE IN KONČNE DOLOČBE

162. člen
(ustavni zakon za izvedbo ustave)

Sprejme se ustavni zakon za izvedbo ustave, s katerim se uredi postopen prehod k uporabi določb te ustave.

Predlog ustavnega zakona določi komisija za ustavna vprašanja. Sprejmejo ga zbori Skupščine Republike Slovenije na skupni seji vseh zborov z dvotretjinsko večino glasov vseh poslancev.

Ustavni zakon se sprejme in razglasi po razglasitvi ustave.

Za spremembe in dopolnitve tega ustavnega zakona je pristojen državni zbor (VARIANTA: Skupščina Republike Slovenije).

163. člen
(nastop veljavnosti ustave)

Ta ustava začne veljati z razglasitvijo na skupni seji vseh zborov Skupščine Republike Slovenije, potem ko je bila potrjena na referendumu.

164. člen
(ustavna osamosvojitve slovenske države)

Z razglasitvijo te ustave postane (*VARIANTA: je) Slovenija samostojna država, ki (VARIANTA: besede »postane samostojna država, ki« se črtajo) v celoti prevzema nase izvrševanje vseh suverenih pravic, tudi tistih, katerih izvrševanje je prenesla na Socialistično federativno republiko Jugoslavijo. (VARIANTNI PREDLOG: katerih izvrševanje je ob ustanovitvi federativne Jugoslavije ali kasneje prenesla nanjo.)

Način in roki prevzema izvrševanja teh suverenih pravic se uredijo z ustavnim zakonom za izvedbo ustave ter v skladu z njim z morebitno konfederalno pogodbo ali z drugimi meddržavnimi pogodbami.